

AVANTGARDEN

Send avisa videre med en gang
du har lest den!

Nasistene kommer ingen vei i Sovjetunionen.

Kampene om Stalingrad har rast med uforminsket styrke. Med jevne mellomrom samler nasistene seg til voldsomme offensive framstøt, og klarer å rive til seg en ny liten bit av byen, som de så blåser opp til veldige seire.

Det siste av disse framstøt begynte i midten av oktober. Tapa er meget store. På 5 dager var t. eks. over 200 tyske tanks ødelagt. Til slutt lyktes det nasistene ved en voldsom innsats av mennesker og materiell å erobre noen kvartaler i industristrøket i den nordlige del av Stalingrad. Men søndag den 18 oktober kostet nasistene 5000 falne og hele 63 ødelagte tanks. Nasistene sendte ut brautende kommuniker om nyerobringer og påsto bl. a. at traktorfabrikken «Den røde oktober» var tatt. Siden er de blitt litt spakere. Siden 19 oktober har stillingen stort sett vært uforandret og alle tyske angrep er slått tilbake.

Mens nasistene har pressa på i bydelene i Stalingrad, har Timosjenko foretatt kraftige angrep mot tyskerne nordfra. Det har også lyktes for ham å trenge en del fram, og han har oppnådd å binde betraktelige tyske styrker.

Trass i den helt enestående russiske innsats ved Stalingrad er stillingen framleis alvorlig. Hvor store deler av byen nasistene har besatt er ennå uvisst, men de holder i alle tilfelle mindre deler av den enn de selv påstår. Ved en sterk konsentrasjon av sitt flyvåpen har de oppnådd en viss overvekt i lufta, og dette er en meget stor fordel. Kampen om Stalingrad kan sikkert nå karakteriseres som historiens største slag, og for lengst avgjort som et klart nederlag for nasistene. Om slaget sier en engelsk kronikør:

«Man har villet sammenligne slaget om Stalingrad med slaget ved Verdun. Det er feilaktig. Ved Verdun satte tyskerne inn 15 divisjoner, ved Stalingrad har de satt inn 30. Ved Verdun deltok ikke tanks, ved Stalingrad har tyskerne satt inn tusenvis av tanks i konsentrerte masseangrep. Flyvåpenet spilte ingen nevneverdig rolle ved Verdun, men opptil 1000 tyske bombefly har rota kontinuerlige angrep mot Stalingrad. Dessuten var Verdun en sterk festning, hva Stalingrad ikke er.»

I Kaukasus har nasistene trass i voldsomme anstrengelser stått stille i over en hel måned. I Grosnydistriktet klarer de riktig nok å drive inn en kile ved Mosdok, men denne er nå blitt tilintetgjort. Ved Novorosisk raser det voldsomme kamper og det er snarere russerne enn nasistene som har framgang.

Om de tyske tap i løpet av september og oktober er det blitt gitt følgende tall: Ved Stalingrad har de mistet 150 000 i falne, ved Mosdok 37 000 og i Vest-Kaukasus 45 000 mann, med andre ord omlag en kvart mill. på to måneder. Minst like mange er tatt til fange eller såret. I Kaukasus har for øvrig avdelinger fra den såkalte «norske legion» hatt kraftige tap.

Fra de øvrige frontavsnitt på Østfronten

har det ikke vært meldt om særlige frontforandringer, skjønt det flere steder har rast voldsomme kamper.

Fra London er det meldt at sjefen for den tyske generalstab, Halder, og den øverstkommanderende ved Stalingradfronten, von Bock, begge har fått avskjed. Så vidt vites er det ennå ikke bekrefta fra Berlin, men en kan gå ut fra at meldinga er riktig. Det er tydelige svakhetsstegn og viser klart at de tyske planer har klikka i sommer og at Hitler må ha noen syndebokker. Særlig er Halders avgang bemerkelsesverdig, idet han skal være en av de apolutt klareste hjerner blant de tyske militære.

Brevet til Nygaardsvold.

Idag beklager vi mer enn noen gang før at ikke alle våre lesere har høve til å nå redaksjonen med innlegg om dagens problemer. Stoffet fra avisa vår blir diskutert, men det er få brev som når oss så vi kan ellers bare bygge på meldinger fra medarbeiderne våre.

Brevet fra statsministeren som vi offentliggjorde sist blir diskutert. Enkelte hevder det var galt av oss å reise en slik debatt idag. Vi har ikke reist noen debatt. Vår norske krigspolitikk har alt lenge vært under skarp debatt blant våkne nordmenn. Vi ga debatten et konkret innhold ved å gjøre folk kjent med tanker som norske patrioter har gitt uttrykk for til statsministeren.

Det konkrete innhold diskusjonen har fått har vekt mange som før bare hadde tumlet med løse drømmer om at det måtte gjøres mer i kampen. Det er naturlig at de fleste tar utgangspunktet sitt i den passive motstanden og søker å vurdere de resultater som kan oppnås denne vei, og kommer kanskje fram til konklusjonen «når vi idag føler en viss misfornøyelse med vår krigsinnsats, kommer det ikke av at vår linje passiv motstand er gal, men at vi ikke utnytter den mer enn tredjedelen av hva vi kunne. Det er alt for mange som intet gjør, da først og fremst i produksjonslivet, og overfor okkupasjonshæren må det gjøres mye mer. En aktivere passiv motstand må til!»

Det kan være det samme hvilke betegnelser vi bruker. Hva folket krever av seg sjøl og sin regjering er en mer effektiv krigsinnsats.

Som det framgår av et brev vi har fått behøver ikke kampen mot den tyske krigsproduksjonen alltid å bli ført med midler så tyskerne kan slå ned, og sj det er sabotasje. Det nevnes eksempler på at produksjonen er senket med 25 % uten at sabotasje kan påvises. Det er innlysende at vi med klok og målbevisst framferd kan utrette ennå langt mer på denne måten. Men vi skal også være klar over at vi nå har gått inn i en ny fase i krigen som vil forlange langt mer av oss enn tidligere. Det er en ny fase som er innvarslet med Englands og Amerikas forpliktelse til å åpne en ny front i Europa og gjennom den britiske flyminister og ministere og økonomisk krigsførings appell til

FRA TRØNDELAG

Det kommer stadig nye beretninger om nasistenes brutale framferd under unnataksstilstanden i Trøndelag. Hundrevis av trøndere ble arrestert, og stuet sammen i trange rom. Over hele distriktet ble det foretatt husundersøkelser, og mat, tobakk og brennevin ble «rekvirert». Det var likegyldig for nasistene om maten var kjøpt på rasjonene, eller om det var gamle lagre.

De ti første nordmenn som ble myrdet, ble for de fleste vedkommende hentet brutalt fra hjem eller arbeidsplass. Teatersjef Gleditsch skulle akkurat ha premiere på Vildanden på Trøndelag Teater den dag han ble skutt. Da unnataksstilstanden ble opphevd, besluttet skuespillerne allikevel å gjennomføre premieren. Stykket ble spilt som en honnør til Gleditsch. I salen møtte alle kvinner i sort, og herrene i mørkt antrekk. Da stykket var ferdig var det ingen applaus, men alle reiste seg og i to minutter hersket dødsens stillhet.

Om morda på de 24 andre trøndere er det blitt meldt oss at disse ble ikke skutt om kvelden kl. 18 slik som meldt. De ble skutt først om morgenen. Russiske krigsfanger var blitt tvunget til å grave deres graver, så ble ofrene stilt opp ved grava kl. 6 om morgenen og måtte stå i stram givakt. Først kl. halv otte fait skudda.

Unnataksstilstanden i Trøndelag var menå som en gemen provokasjon fra nasistenes side, og et forsøk på å bryte befolkningens moral. Alle meldinger fra Trøndelag går ut på det motsatte. Det hersket et intenst hat mot bødlene som aldri før, og fra å bli skremt er befolkningen blitt ennå mer sammenbitt beslutsomme i deres kamp.

FLYANGREP

Britiske fly angrep natt til fredag 23 okt. havna og flåtestasjonen i Genova i Nord-Italia. Flya kom i bølger og kasta ned betydelige mengder bomber. De britiske fly tilbakela den 2400 km lange strekkinga mellom England og Italia uten tap. Neste dag rettet britiske fly angrep mot Milano og andre nord-italienske byer. Bombetoktet var den lengste for britiske fly her foretatt i dagens. Om natta var det et nytt angrep på Milano. Skadene skal være betydelige. Flytoktene er et ledd i offensiven i Egypt.

folka i de okkuperte land om gjennom aktiv innsats å forstyrre den tyske krigsmaskinen bakfra.

Ved å offentliggjøre brevet som ifjor ble sendt statsministeren vil vi forberede befolkningen på de krav som nå må stilles til oss allesammen.

Statsministeren advarte i talen sin mot individuelle aksjoner. Kampen må føres gjennom organisert offensiv av det norske folket, og folket står rede til å ta de byrdene som virkeliggjørelsen av de allierte krigsmål krever. Folket er klar til effektiv kamp på alle områder.

Og målet er: Vi vil gjenvinne Norges frihet og selvstendighet og vi vil verne folkestyret mot ethvert åtak.

De tyske Byggearbeidene.

Siden 9 april har en mengde nordmenn vært beskjeftiget ved arbeider tyskerne har satt i gang. De fleste har gjort det uvillig, men har ikke funnet fram til et klart begrep om hvor grensa for det tillatelige går.

Å nekte alt samarbeid med vårt lands fiender kunne være både naturlig og ønskelig, men det har hittil ikke vært gjennomførlig. Vi var ikke innstilt på å la alt bryte sammen i kaos og ta de lidelser som ville fulgt med. Det var umulig å samle en front om en slik 100% passiv motstand.

Så gikk vi i stedet inn for økonomisk samarbeid med tyskerne, vi handla med dem og arbeida for dem. Landbruk og skogdrift, fiskerier og industri fortsatte omlag som før, alt sammen til stor glede for våre fiender. Entreprenører og byggmestre, både gamle og nye, gikk løs på de store oppgaver som ble stilt.

De ferreste har kanskje vært klar over hvilket ansvar det følger med å gå i tyskernes tjeneste. En er med på å forlenge krigen, og hva verre en er med og styrker vår fiendes slagkraft mot oss selv.

Entreprenører og bygningsarbeidere har her større ansvar enn industriens folk. De har jo for en stor del kunnet velge sitt arbeid. Det har derfor vært et trist syn å se mange entreprenører og arbeidere kappes om å få den tilsynelatende veldige fortjeneste ved de rent militære anlegg.

Det er ofte vanskelig for de gode nordmenn blant entreprenørene å ta stilling til de enkelte arbeider. På den ene sida har de nemlig ansvaret for å holde folka i arbeid så de sikres et skikkelig eksistensgrunnlag og så de kan holdes borte fra tysk tvangsutskrivning. På den andre sida har entreprenørene større ansvar enn noen andre til å skjelve mellom de forskjellige arbeidene. Oppgaver som utelukkende tjener den tyske forsvarsmakt må med alle midler saboteres så kraftene fortrinnsvis kan settes inn på arbeider som også tjener norske formål. Til sin ytterste konsekvens kan det ennå være vanskelig å løse oppgaven fordi all virksomhet i næringslivet idag også tjener tyskernes interesser.

Såvel fra entreprenørene som fra bygnings- og anleggsarbeidernes side må arbeidet reises for i fellesskap å sveise sammen en så god norsk front som mulig mot tyskernes utnyttning av oss i den tyske krigsmaskins tjeneste.

Parolen må være at alt arbeid som tjener Norge skal gå bra og alt som tjener Tyskland dårligst mulig.

Den vesle flokken av nasister som quislingene fikk lynutdannet på Koppang for å avhjelpe «lærermanglen» i Norge, har populært fått navnet «Quislings egne Koppang-lam». Koppang er som kjent betegnelsen på lam som får melk av flaske.

En av «lærerinnene» fra kurset på Koppang hadde fått en førsteklasse på Bjølsen skole i Oslo. Hun seiler inn i klassen og sier til gutta: «Jeg er medlem av NS. Gå heim og si det til far og mor og kom så imorgen og fortell meg hva de sier.»

Neste dag troppa foreldra mannjamt opp på skolen og ville ha seg frabedt den slags oppdragelse av barna. Foreldra sa ettertrykkelig fra at de ikke ønsket barna skulle bli sladrehanke og angivere.

KIRKESTRIDA

Den midlertidige kirkeledelse har den 12 sept. sendt «departementet» følgende skriv: (Endel forkorta.)

Til Kirkedepartementet.

Departementets skriv av idag er mottatt og forsikringen om departementets villighet til forhandlinger gleder oss. Når departementet på ny etterlyser den forhåndserklæring (godkjenning av NS som landets lovlige styre) som regjeringen har utbedt seg, skal vi få uttale følgende: For hvert skriv vi mottar fra departementet blir det klarere for oss at forhåndsuttalelsen er så maktpåliggende at den synes å være viktigere for regjeringen enn selve forhandlingene.

Men er dette punkt for regjeringen det egentlige kjernepunkt i forhandlingene, da er det et urimelig forlangende at dette skal avgjøres på forhånd, før forhandlingene er begynt. Og enda mere urimelig er det å kreve at en fangen biskop skal ta standpunkt til dette viktige punkt.

Vi vil derfor uttale at hvis regjeringen fastholder sitt krav om en forhåndserklæring så er det ingen mulighet for å få forhandlingene i gang. For på dette punkt kan vi ikke fire.

Signert av biskopene, Hallesby og Hygen.

NASISTENES VANVITTIGE SLØSERI.

Nordag (Norwegische Aluminiumgesellschaft) ble lagt an meget stort av tyskerne. Det ble planlagt å bygge ut en rekke eiektrefiseringsanlegg og å bygge en rekke fabrikker som tilsammen skulle produsere ca. 140 000 tonn aluminium om året. (I 1938 ble det i Norge produsert ca. 30 000 tonn aluminium.) De norske ingeniører protesterte og mente planene ikke lot seg gjennomføre, men tyskerne la det døde øret til.

Det storslåtte «oppbyggingsarbeid» er nå øyensynlig stoppet, uten at det er produsert et eneste tonn aluminium. Der hersker et utrolig rot i selskaps ledelse, og foreløpig er det et underskudd på 8 mill. kroner i regnskapet. Sammenbruddet skyldes flere faktorer. Først og fremst er det stadig blitt skiftet ledelse slik at disposisjonene stadig blir gjort om. Et norsk selskap som skulle levere noen maskiner opplevde både å ha løvert og fått betaling for disse, da Nordag plutselig skrev og avbestilte de samme maskiner!

Drifta ble også gjort umulig på grunn av at maskindeler og råvarer som skulle komme fra Tyskland, uteble. Enkelte maskiner kom imidlertid i mengder og ligger nå og slenger på anlegga.

Det er det norske folk som må betale alt det meningsløse vrøvl nasistene finner på. Vårt land er blitt en tumleplass for bebrillete tyske eventyrdogmatikere, som ikke vurderer penger eller midler, og som heller ikke nøler et øyeblikk på å gå i gang med de mest storstilte prosjekter, uten hensyn til om de er bygd på noenlunde gjennomtenkte planer eller ikke.

Nasistene mangler ikke oppfinnsomhet. Noen av de nordmenn som ble arrestert på Kongens fødselsdag og ble sendt til Grini, er siden blitt presangtert regning for sitt «opphold». Prisen pr. døgn har vært 4 kr., mishandlinga inklusiv.

Ådelaggelsen av kraftverket ved Glomfjord.

Natta den 21 sept. gikk 14 engelske soldater iført sine pionéruniformer i land i en nabofjord til Glomfjord, og marsjerte over fjellet til kraftverket. De klarte å komme usett fram til kontrollrommet hvor «brettvaktene» har tjeneste, og hvor sjalteborda og alle instrumentene til kraftstasjonen befinner seg. Vaktene ble oppfordret til å være i ro, og slapp etter anmodning å bli bundet. En av vaktene klarte allikevel å slippe unna og fikk varslet den tyske vaktposten som satt i inngangen til tunnelen som munnar ut i selve kraftstasjonen. Men engelskmennene oppfattet hurtig situasjonen og skjøt vaktposten før denne fikk slått alarm. Imidlertid ble en telefonboks og en elektrisk sikringsboks antent under skytinga og forårsaka en sterk røyk som trengte seg inn i tunnelen og gjorde tyskerne lenger inn i tunnelen merke gann på at noe var på ferde.

Imidlertid legger de engelske soldater som er kommet fram til selve kraftverket sprengladninger på turbinene og tenner på, og setter på denne måten hele kraftstasjonen ut av drift.

Etter dette klatrer en engelskmann opp trappa langs røra oppover fjellsida, signaliserer til soldater som er helt oppe på fjellet at sprengladningene kan legges i.

20 minutter seinere kommer den veldige eksplosjon som sprenger rørgata, vannet fosser nedover fjellsida, tar med seg all grus og stein og fyller opp rundt og inne i fabrikkken. Så mye grus og sand er trengt inn i fabrikkken at turbinene er halvt skjult.

Da tyskerne kom inn til Fyken visste de ikke til å begynne med hvor engelskmennene befant seg, men fikk først føling med dem oppe ved Fykenvatnet og lenger opp i dalen, hvor det ble en voldsom kamp. 8 tyske soldater ble skutt. Tyskerne klarte ikke å forsere terrenget, men måtte trekke seg tilbake. Imidlertid hadde engelskmennene brukt opp det meste av sin ammunisjon og måtte skjule seg, og ble ved et tilfelle oppdaget av en tysk løytnant. 6 engelskmenn ble tatt til fange, ganske unge menn. De ble bakbundet og ført til Glommen, og ble midlertidig holdt fanget i en skole, hele tida bakbundet. Det ble også arrestert noen nordmenn som ble tatt under meget brutalt forhør. Av de 14 engelskmenn klarte 6 å komme fram til Sverige.

Vaktholdet ved Glomfjord er nå betraktelig styrket, blant annet er vepnet «hird» satt inn i vakttjeneste. Nasistene har sendt ut en beretning om «mislykket invasionsforsøk», som imidlertid ikke er offentliggjort i Norge. Hele anlegget er framleis ute av drift, og det vil sannsynligvis ta meget lang tid før det igjen kan tas i bruk.

Allt jern som lå lagret på Rikshospitalets eiendom til fullføring av det store betongbygget som skal huse hospitalets kirurgiske avdelinger, er blitt rekvirert av tyskerne. Arbeidet er derved stoppet momentant.

BLI I NORGE!

Vi retter igjen en henstilling til nordmenn om ikke unødvendig å rømme over til Sverige. Det skaper vansker for dem som virkelig må flykte. Dessuten skal en huske at en ikke skal stikke unna kampen. Det er her fronten går — ikke i en interneringsleir i Sverige!

I begynnelsen av september holdt den danske statsminister Buhl en tale i kringkastinga hvor han meget inntrengende advarte det danske folk mot sabotasjehandlingar mot den tyske militærmakt. Talen var det første yttre tegn på den tiltakende spenning som hersker mellom nasistene og danskene. Det danske folk er blitt mere og mere lei sine gjester, og begynner å forstå at selv om det er ytterst fortjenstfullt å omgå nasistene med en iskald korrekthet, er det betraktelig mere effektivt å forsøke å sparke dem ut av landet.

Merkelig nok har de danske quislinger med iver tatt del i sabotasjehandlingene. Det har ikke lyktes dem å få noen som helst tilslutning blant folket og deres sjangse til å overta makta er ved hjelp av de tyske bajonetter. Derfor er de interessert i å skape uroligheter slik at de nåværende forhold mellom regjeringa og okkupasjonsmakta brister. Således var det nylig en stor brann ved ett av verfta i Kjøbenhavn, hvor etterforskinga siden viste at de danske nasister sto bak. Men mange av de påståtte sabotasjehandlingar stammer fra de tyske militære selv. Ved Silkeborg brant således et stort gummlager, og etterforskinga viste at det var tyske soldatar som hadde satt ild på for å skjule tyverier de hadde begått. Likeå er mange tyverier fra depoter og flyplasser avslørt begått av tyske soldatar.

Men danskene selv begynner i stor utstrekning å skade tyskerne så mye som mulig for derved å ta del i sin egen befrielseskamp. Et tegn på gjeringa er de illegale aviser som nå etter hvert dukker opp. Et par av dem er meget utbredt, og en av dem trykkes i stort format og 5 spalter. I den siste tid er forøvrig inngrepa mot dansk presse blitt stadig hyppigere. Det siste er at red. Ejnar Black i «Berlingske Tidende» er avsatt fordi han offentliggjorde enkelte bilder fra Kaj Munks heim, hvorav ett med teksten: «Kaj Munk lytter hver dag på radio kl. 18.15.» (Dansk sending fra London.)

Men også andre ting virker opprivende. Den 4 sept. omringet avdelinger av det danske politi noen kvartaler i Kjøbenhavn. Etter månedslang søking var de kommet over en illegal sender, som blant annet også hadde gitt rapporter om tyske militærbevegelser. Da politiet trengte inn i et av husa ble en overkonstabel dødelig såret av 4 revolverkuler, hvoretter gjerningsmannen selv tok sitt liv.

Den 8 sept. kom «Frikorpset Danmark» tilbake fra fronten. De ble høytidelig mottatt av de tyske militære og marsjerte med brask og bram gjennom Kjøbenhavns gater. Det kom til voldsomme opptrinn med befolkningen som hadde tatt oppstilling langs gatene, og etter siende skal kampene også ha krevd uødsle. «Frikorpset Danmark» består av ca. 1200 «dansker». De har vært satt inn ved Ilmensjøen, og i den meget korte tida de har deltatt har de hatt 121 falne, 6 savnede og mellom 300—400 sårede, hvorav en del alvorlig. Det gikk bestemte rykter om at de ikke skulle vende tilbake til fronten, men danne opptakten til en slags «hird», som skulle hjelpe det danske politiet og dermed forsøke å knekke det danske samfund.

Den tyske okkupasjonsmakt har rettet en rekke krav til den danske regjering. Ett av dem har vært innsetting av en tysk nasist

som sjef for politiet og at enkelte tyskere skulle ansettes i justisministeriet. Likeå har det vært forlangt 10000 arbeidere til Tyskland. Ikke helt bekreftet er en melding om at tyskerne også skal ha krevd at Danmark erklærer Sovjetunionen krig og at 30000 dansker sendes til Østfronten.

Det foreligger ennå ingen løsning på krisen. Men det er å håpe at den danske regjering ikke lenger bøyer seg for de tyske krav. Hovedsaka for Danmark er ikke å leve gjennom denne krigen så uberørt som mulig, men at Danmark blir fritt igjen. Og for å oppnå det må også det danske folk ta sin tønn, selv om det skal koste falne.

RASJONERINGSSVINDELEN I AKER.

Vi bringer her noen nærmere enkeltheter om denne saka. Det var i alt 8 NS-medlemmer som var innblandet. De ble arrestert den 12 sept. av statspolitiet og anklagd for å ha stjålet og omsatt på svartebørsen 2 mill. brødmærker og andre rasjoneringsmerker.

Navnene er: Oskar Pettersen Sporvind, fullimektig i rasjoneringsnemnda R. G. Backe, Robert Koster, viseordfører i Aker kolonialhandler Meidell Larsen, bakermester Willy Johansen, sveitfører i hirdens flyskole Kaare Johansen, baker Karl M. Lind og kontrollør i Aker Forsyningsnemnd.

De er nå dømt til 3 års fengsel. Svindelen har foregått siden 1941, og blant deres «beste kunder» kan nevnes Riisnes, Hagelin, Christie og stabsjef Thronsdén.

Et meget stort høylager i Bergen er brent. Det var beregnet for tyskernes hester nordpå.

Som eksempel på hvilken måte nasistene utplyndrer landet kan vi nevne at en enkelt skofabrikk hittil i år har levert 22000 par støvler. Fabrikken skal ytterligere levere ennå 18000 par innen desember.

Tale-Gulbrand har vært i Setesdal og vist fram en «kulturfilm». Det ble satt opp plakater om at de som møtte opp i bunad skulle belønnes med 10 kr.

Jernbanenettet i Jugoslavia har stor betydning for tyskernes og italienernes krigføring. Det er gjennom dette italienerne skal passere på vei til Østfronten. Det er Jugoslavias jernbaner som skal nyttes for trolleytransporter til Saloniki osv. Det blir derfor passert meget godt på jernbanene: Ved alle bruer er det blokkhus. Terrenget langs en rekke av de viktigste linjene er blitt rydda for hus, busker o. l. for at ingen skal kunne skjule seg. Trass i alt dette har banen fra Belgrad til Nis i løpet av de siste ukene vært utsatt for ikke mindre enn 4 alvorlige angrep av sabotører. Banen fra Zagreb til Belgrad har nylig vært ødelagd. Jernbanelinja til Triest har i løpet av de siste 6 månedene vært utsatt for stadige angrep. Til straff for det siste har italienerne brent 100 landsbyer og foretatt massehenrettelser.

Hirden oppførte for en tid siden en revy i Bøndernes Hus. Tale-Gulbrand satt på første benk og fikk overrakt blomster. Oppførelsen var imidlertid så skandaløs dårlig at Lundas avisene å omtale revyen dømt.

NASITERROR MOT GYMNASIASTER.

Den 10 sept. troppet den nyutnevnte NS- rektor Våge på Berg skole opp i gymnasiets samfundet sammen med en legionær. Samfundets medlemmer ble tvunget til å høre på en utgreiing om hans heltemotige innsats på Østfronten. Etter møtet kom en av gymnasiastene i skade for å begynne å nynne litt jassmusikk. 10 «hirdmenn» som Våge hadde hatt i beredskap i tilfelle protester mot legionæren fra elevens side, oppfattet dette som et påskudd, og med dragne revolvere trengte de inn i salen. Alle jentene ble sendt hjem, mens gutta ble tvunget til å ta oppstilling og tvunget til å løpe fra Berg skole helt ned i Grendsen i Oslo og tilbake igjen. Opptrinnet begynte kl. halv elve om kvelden og «hirden» slapp først sine ofre kl. halv fire om morgenen. Hele tida var gutta blitt tvunget til å løpe og flere hadde styrta av utmattelse og mange spytta blod. Affæren har vakt en voldsom forbitelse, og seiv nasirektoren skal være en del betenkt.

Nasipresten Feyling har gitt ut en bok om kirkestrida i Norge. Boka ble trykt i et opplag av 4000. Her er tatt med alle dokumenter som de norske prestene og biskopene sendte menigheter og statsmakter om årsakene til strida. Boka ble imidlertid meget snart beslaglagt av tyskerne. Intet måtte komme ut av dette farlige materiale. I et konfidensielt skriv til NS ble all omtale av kirkestrida forbudt.

Den nye «lensmann» i Gransherra i Telemark har vært straffet 4 ganger før han nå selv ble lovens «vokter». — I et lensmannsdistrikt i Vestfold er en sjåffør blitt ansatt som lensmann. Dette får oss til å tenke på sporskifferen ved Oslo Sporveier som ble ordinert til prest i Oslo.

Den svenske avis «Socialdemokraten» hadde nylig en artikkel om Tyskland. Avisa fortalte at intensiteten av luftangrepa mot Tyskland øker stadig. Masseevakuering av folk er blitt nødvendig og ti-tusener av mennesker blir stadig sendt østover — til det gamle Polen og til de besatte områdene i Russland: Den svenske journalisten forteller videre at misnøya brer seg blant de tyske arbeidere: De klager over den dårlige maten og over det strenge arbeidet. 750000 faglærte arbeidere er utskrevet til armeen og allikevel skal produksjonen holdes oppe på høyden. Krava til den enkelte blir derfor enorme. Arbeiderne må holde på 14 timer daglig og de får ikke fri om søndagen. Et tydelig tegn på misnøya er de stadige henrettelsene: Bare i september ble 15 såkalte sosialdemokrater og kommunister henretta i Mannheim og 7 i Berlin. I løpet av det siste året har de tyske folkedomstola dømt 171 mennesker til døden og dessuten har makthaverne myrdet en mengde gode tyskere under massehenrettelsene som har funnet sted i Mannheim og på flere andre steder i riket.

Den ortodokse kirke i Tsjekkoslovakia er oppiøst og kirkens eiendommer beslaglagt av nasistene.

Det meldes fra Washington at et handelskip er bygd fullt ferdig på 14 dager etter at kjølen var strukket. USA bygger nå gjennomsnittlig 3 handelskip pr. dag.

Vi offentliggjør en skrivelse som nasistene sendte til enkelte norske familier i anledning bombinga i Oslo 25 sept.:

Bekjentgjørelse:

1. De har å overlate Deres hus til bombebeskadigete.
2. Til imorgen kl. 9 må De være ute av huset. Alle rum i Deres hus har til denne tid å være i ferdig stand.
3. Mannlig og kvinnelig hushjelp blir i huset.
4. Brensel blir igjen i huset.
5. De kan ta med Dem: personlig vask og klær, toiletsaker og personlige saker slik som smykker, sengetøy kan tas med, men det må være igjen et skift til hver seng.
6. Næringsmidler kan bare tas med til snarlig forbruk. Hamstringsvarer skal være igjen.
7. Alle husets utgifter er også for framtidige huseierens utgifter.
8. Ved overgivelsen må der settes opp inventarliste i 3 eks. og alle husets nøkler avgis.
9. I tilfelle De ikke følger disse forskrevne punkter, har De å regne med straff fra Sikkerhetspolitiet.

Oslo, den 29 sept 1942.

Det er nesten unødvendig å tilføye at de som flyttet inn på denne måte nesten utelukkende var NS-folk foruten tyskerne.

Det meldes fra Frankrike at arbeidene ved Renaultverkene i Paris den 2 oktober nedla arbeidet i 3 timer som protest mot tvangsutskrivninga av arbeidere.

Under de siste angrep mot Malta er i alt 135 aksefly skutt ned.

annen front kanskje kunne bli satt inn på dette engelskorienterte område.» (!)

Meyer feller videre en del tårer over den innflytelse de norske «emigranter» utøver i Sverige, og vil forsøke å motvirke denne: «Norsk «Aftenposten» har f. t. en korrespondent i Stockholm — det er visstnok enesrepresentant for hjemlig norsk presse. Det burde være i høy grad påkrevd å få en presse-representasjon som søkte å motvirke i noen grad den omfattende virksomhet som Martin Trammøls presse-byrå utøver.» (Har kanskje Haakon Meyer lyst på en slik stilling for lettere å kunne stikke seg unna oppgjørets dag kommer?)

Siste del av Meyers rapport er en oversikt over de svenske nasibevegelser. Vi skal offentliggjøre et sammendrag i neste nummer.

Vi har vært så heldige å komme i besittelse av en hemmelig rapport over stillingen i Sverige, skrevet av Haakon Meyer. Meyer var sendt til Sverige av Gestapo. Om hans egen reise og hans samtale med den svenske utenriksminister Günther heter det:

«Sverige hadde meddelt meg 8 dagers oppholdstillatelse men innen visum ble innført i mitt pass ble tillatelsen trukket tilbake. Jeg søkte deretter gjennomreisetillatelse til Finland. Etter et par dagers forløp sendte jeg utenriksminister Günther et telegram om søknad om prinsipielt 8 dagers opphold, subsidiært 3 dagers gjennomreise. I Stockholm la jeg mitt kort hos utenriksministeren og redaktør Flyg anmodet telefonisk om en samtale.

Utenriksministeren var ytterst reservert. Han tok det standpunkt at spørsmål om pass-visa ikke var hans sak. — Hans sekretær ga neste dag telefonisk beskjed at det ikke var noen vanskelighet ved at jeg utvidet mitt opphold i Stockholm utover det strengt nødvendige.

Vi understreket på vår side det meningsløse i at der f. t. ikke var noen virkelig gjensidig orientering mellom de to land. Ikke minst mente jeg det var uheldig, at nesten all orientering om norske forhold ble gitt gjennom emigrantenes virksomhet. Jeg mente derfor at større rommelighet med omsyn til norske reisemuligheter og opphold i Sverige måtte være på sin plass.

Noe direkte svar på hva vi framholdt ga utenriksministeren ikke.»

Av selve rapporten som er undertegnet Oslo i august 1942 kan vi bare gjengi bruddstykker, da det er et temmelig umfangsrikt dokument. Etter en generell oversikt diskuterte han mulighetene for en regjeringsskifte i Sverige. Vi gir igjen herr Meyer ordet:

«Jeg skal her omtale fire alternative muligheter for en regjeringsskifte:

1. Rent hypotetisk kan en tenke seg en krise forårsaket ved en stor seir for England-Russland-Staten. Trass i den kompakte tyskfientlige stemning i landet blir en slik mulighet neppe drøttet f. t. Den skulle i første rekke føre med seg at de «tysk-vennlige» medlemmer tråtte ut av regjeringa, i første rekke justisminister Westmann og utenriksminister Günther. Den mann de tyskfientlige krefter i første rekke tenker seg som utenriksminister er den tidligere utenriksminister Osten Undén.

2. Eller en krise forårsaket av en avgjørende tysk seir i øst. Her vil det oppstå en situasjon hvor den sittende regjering selv finner at en rekonstruksjon er nødvendig, idet en regjering må være mer utfalt tyskorientert. Dette vil ha kongens støtte, idet kongen representerer den tyskorienterte oppfatning og han vil i tilfelle utvilsomt øve en ikke uvesentlig personlig innflytelse på sammensettinga av en ny regjering. Det kan tenkes en rekonstruksjon, hvor særlig enkelte av de mest ansette sosialdemokrater trer tilbake, i første rekke Ernst Wigforss, som har vært finansminister nesten uavbrutt siden 1932 og Gustaf Möller, partiets gamle sekretær.

Etter de opplysninger jeg har fått synes en å være blitt stående ved en plan om å danne en regjering i dette tilfelle på basis av representative menn fra de store næringsorganisasjoner med tillegg av representanter

fra hæren og enkelte framstående personligheter fra partiene. Som leder av en slik regjering er nevnt Gustav Söderlund, tidligere formann i Sveriges Arbeidsgiverforening. Som medlemmer av en slik regjering er nevnt formannen i Landsorganisasjonen, August Lindberg. Hans nærmeste venner og medarbeidere er utpreget engelskorienterte, men han selv har holdt seg mer i bakgrunnen og blir ikke betraktet som noen utpreget representant for denne oppfatning. Dessuten representanter for handelsstanden og for Bondeforbundet. Fra hæren, nevnes general Thörnell eller general Rappe, som blir ansett som mer «ny-orientert». Nevnt blir også överstatholdaren i Stockholm, Mothin. Av den sittende regjering skulle justisminister Westmann og utenriksminister Günther fortsette. Den første ansees som representant for «sensur-ånden» innen Sverige, den annen som representant for den ettergiende utenrikspolitikk overfor Tyskland.

Det er på dette tidspunkt ingen sannsynlighet for at de opposisjonelle krefter som i Sverige representerer en radikal «nyordning» (Svenske quislinger. Red. anm.) kan øve noen innflytelse ved en sådan regjeringsskifte. Derimot kan en tenke seg situasjonen blir slik at det vil bli reist spørsmålet om en representant for disse krefter innen regjeringa for dermed å unngå muligheten for en farlig opposisjon.

En bør være merksam på at en regjeringssammensetning i den retning som her er angitt i altern. 2 vil skje i strid med den alminnelige folkeopinion, som kan karakteriseres i to programsetninger — a) Sverige utofor krigen, b) Sverige tyskfientlig. — På begge punkter er opposisjonen kompakt.»

De to andre alternativer, henholdsvis Sveriges inndragning i krigen, og en avsluttende tysk seir kommer han lite inn på. Han sier bare om det siste alternativ at det da må komme en regjering trass i Riksdagens oppfatning.»

Han gir videre en oversikt over stemningen i Sverige som dog ikke inneholder noe særlig nytt. Om Göteborg Handels- og Sjøfartstidning sier han: «Den over stor innflytelse, spesielt i det syd-vestlige Sverige og på kysten Göteborg—Varberg er den så å si eneste ubefestete kyst i Vest-Europa, er endog den tanken kommet opp at den

— Har du vært i byen og kjøpt nye klær nå?
 — Ja, og slike skulle du også kjøpe deg.
 — Å nei, jeg kjøper ikke klær mens jeg lever.